

Labklājības ministrija

Skolas iela 28, Rīga, LV - 1331, tālr. 20688267, e-pasts lm@lm.gov.lv, www.lm.gov.lv

Rīgā

30.01.2025. Nr. 41-1-02/163
Uz 22.01.2025 Nr. 6-1/41

Latvijas Republikas Tiesībsarga birojam
paziņošanai e-adresē

Pašvaldību sociālajiem dienestiem
paziņošanai e-adresē

Par Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma
36. panta pirmās daļas 1. punktu

Labklājības ministrija (turpmāk – ministrija) 2025. gada 22. janvārī saņēma Jūsu vēstuli, kurā informējat, ka Latvijas Republikas Tiesībsarga birojs (turpmāk – Tiesībsarga birojs) konstatēja Sociālo pakalpojumu un sociālās palīdzības likuma (turpmāk – SPSP likums) nepilnību, kuru Tiesībsarga birojs lūdz novērst iespējami ātrākā laikā, grozot normatīvo regulējumu, kā arī lūdz lemt par tūlītēju risinājumu līdz grozījumu pieņemšanai.

SPSP likuma 36. panta pirmās daļas 1.punktā ir noteikti ienākumu veidi, kurus neuzskata par ienākumiem, izvērtējot mājsaimniecības materiālo situāciju sociālās palīdzības saņemšanai un trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa noteikšanai. Tiesībsarga biroja ieskatā minētais punkts būtu papildināms, paredzot, ka par ienākumiem neuzskata arī valsts sociālo stipendiju “Studētgodš”, jo minētās stipendijas piešķiršanas mērķis ir sociālā atbalsta sniegšana.¹ Sociālo stipendiju "Studētgodš" var saņemt studējošie no daudz bērnu ģimenēm, studējošie ar I vai II invaliditātes grupu, studējošie - bāreņi vai bez vecāku apgādības palikušie bērni, kā arī no 2025. gada 1.septembra studējošie no trūcīgām un maznodrošinātām mājsaimniecībām.² No minētā secināms, ka likumdevējs vēlēties nodrošināt, lai no izglītības netiek izslēgtas finansiāli mazaizsargātas izglītojamo grupas, ļaujot tām pilnvērtīgi izglītoties un izslēdzot nepieciešamību jaunietim no trūcīgas ģimenes stāties darba tiesiskajās attiecībās, lai nodrošinātu iztiku sev un savai ģimenei. Sociālās stipendijas "Studētgodš" galvenais mērķis ir studējošo atbiruma

¹ Augstskolu likuma 52.panta (3)¹ daļa.

² Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumu Nr. 818 “Noteikumi par stipendijām” IV nodaļa.

mazināšana un augstākās izglītības pieejamības veicināšana, un stipendijas saņēmēju loka paplašināšana, iekļaujot saņēmēju lokā studējošos no sociāli maznodrošinātām un trūcīgām mājsaimniecībām, tika pamatota ar apsvērumu - būtiski neapgrūtināt iztikas līdzekļu iegūšanu studējošā materiālo vajadzību apmierināšanai un motivēt studējošo pēc iespējas vairāk pievērsties studijām, nevis darbam paralēli studijām.³

Informējam, ka ministrija ir informēta par nepieciešamību valsts sociālo stipendiju “Studētgods” iekļaut ienākumu klāstā, ko neuzskata par ienākumiem izvērtējot mājsaimniecības materiālo situāciju. 2024. gada jūlijā ministrija izveidoja darba grupu “Par izmaiņām sociālās palīdzības jomā” ar Latvijas Pašvaldību savienības un Latvijas Pašvaldību sociālo dienestu vadītāju apvienības deleģētiem pārstāvjiem, kuras mērķis bija izskatīt problemātiskos jautājumus saistībā ar sociālās palīdzības piešķiršanu atbilstoši spēkā esošajam normatīvajam regulējumam un lemt par nepieciešamajiem grozījumiem normatīvajā regulējumā. Darba grupas ietvaros tika izvērtēts arī jautājums par valsts sociālās stipendijas “Studētgods” neieskaitīšanu mājsaimniecības ienākumos un tika nolemts virzīt priekšlikumu grozījumam SPSP likuma 36.panta pirmās daļas 1.punktā un papildināt to ar ienākuma veidu – valsts stipendija “Studētgods”. Šobrīd ministrija gatavo grozījumu projektu, kuru tuvākā mēneša laikā virzīs starpministriju saskaņošanai, taču par precīziem grozījumu pieņemšanas termiņiem ministrija šobrīd nevar sniegt informāciju, jo grozījumu virzība ir paredzēta vispārējā kārtībā.

Vienlaikus, atsaucoties uz Jūsu vēstulē pausto lūgumu aicināt pašvaldību sociālos dienestus materiālā stāvokļa izvērtēšanas procesā jau šobrīd, pirms grozījumu pieņemšanas, neņemt vērā valsts sociālo stipendiju “Studētgods”, atbilstoši Administratīvā procesa likuma 8.pantam, nosūtām šo vēstuli arī visiem pašvaldību sociālajiem dienestiem.

Administratīvā procesa likuma 17.panta otrā daļa nosaka, ja iestāde vai tiesa konstatē tiesību sistēmā nepilnību, tā var šo nepilnību novērst, arī lietojot analogijas metodi, tas ir, sistēmiski analizējot līdzīgu gadījumu tiesisko regulējumu un šīs analīzes rezultātā konstatētos tiesību principus piemērojot konkrētajā gadījumā. Ar analogiju nedrīkst pamatot tādu administratīvo aktu, kurš ierobežo adresāta cilvēktiesības.

Ministru kabineta 17.12.2020. noteikumu Nr. 809 “Noteikumi par mājsaimniecības materiālās situācijas izvērtēšanu un sociālās palīdzības saņemšanu” (turpmāk – MK noteikumi Nr. 809), kuri ir izdoti saskaņā ar SPSP likumu, 2.pielikuma 2.1.17.apakšpunkts paredz, ka par ienākumu neuzskata nodibinājuma “Vītolu fonds” stipendiju, jo stipendija tiek vērtēta kā līdzekļi, kas gūti no labdarības fondiem, ko neuzskata par ienākumu atbilstoši SPSP likuma 36.panta pirmās daļas 1.punktā noteiktajam. Nodibinājuma “Vītolu fonds” stipendijas mērķis ir palīdzēt spējīgiem, centīgiem, bet maznodrošinātiem jauniešiem studēt. Secināms, ka valsts sociālās stipendijas “Studētgods” mērķis ir līdzvērtīgs nodibinājuma “Vītolu fonds” mērķim. Neraugoties uz to, ka stipendijas nodrošina iztikas līdzekļus un tādējādi tās varētu uzskatīt par ienākumiem ikdienas vajadzību segšanai, lai nenonāktu pretrunā

³ Ministru kabineta 2024. gada 17. decembra noteikumu Nr. 818 “Noteikumi par stipendijām” anotācija.

ar stipendiju galveno mērķi – palīdzēt studēt, nevis paralēli studijām strādāt, valsts sociālās stipendijas “Studētgods” vērtēšanā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 17.panta otrajā daļā noteiktajam būtu jāpiemēro līdzvērtīgs princips kā nodibinājuma “Vītolu fonds” stipendijai.

Ņemot vērā minēto, aicinām pašvaldību sociālos dienestus, izvērtējot mājsaimniecību materiālo situāciju trūcīgas vai maznodrošinātas mājsaimniecības statusa noteikšanai un sociālās palīdzības piešķiršanai, valsts sociālo stipendiju “Studētgods” neuzskatīt par mājsaimniecības ienākumiem.

Valsts sekretāra vietnieks

E. Celmiņa